

VISPĀRĪGĀ DATU AIZSARDZĪBAS REGULA UN LATVIJAS PERSONAS DATU APSTRĀDES LIKUMPROJEKTS

ES Vispārīgā datu aizsardzības regula būtiski palielina datu pārziņu un apstrādātāju atbildību un uzliek tiem jaunus pienākumus un prasības. Līdz stāties spēkā jaunais datu aizsardzības režīms ir palicis pusgads, jo 2018. gada 25. maijā būs pagājis divus gadu ilgais pārejas periods kopš Regulas pieņemšanas, kas tika noteikts, lai uzņēmumi, organizācijas un iestādes sagatavotos jaunajām prasībām, kā arī lai dalībvalstis varētu pieņemt jaunus likumus.

Kādus noteikumus paredz Latvijas Personu datu apstrādes likumprojekts, kas tiks pieņemts un stāties spēkā līdz ar Regulas piemērošanas uzsākšanu, ir jautājums, kas raisa satraukumu daudziem, kas šobrīd gatavojas jauno prasību izpildei.

Regula harmonizē personas datu aizsardzības regulējumu, paredzot tieši piemērojamus noteikumus un ieviešot vienotu regulējumu datu aizsardzības jomā visā ES. Tā regulē personas datu aizsardzības pamatnoteikumus, bet vienlaicīgi vairākās jomas atstāj dalībvalstu kompetencē, deleģējot tās izstrādāt nacionālo regulējumu.

Personas datu apstrādes likumprojekts

ES dalībvalstīs šobrīd tiek vai jau ir izstrādāti jauni datu aizsardzības likumi, piemēram, Vācijā jaunais regulējums tika pieņemts šī gada jūnijā. Arī Latvijā, līdz ar Regulas piemērošanas uzsākšanu, spēku zaudēs līdz šim spēkā esošais Fizisko personu datu aizsardzības likums un tā vietā tiks pieņemts jauns Personas datu apstrādes likums. Tieslietu ministrijas izstrādātais likumprojekts 11. oktobrī tika izsludināts Valsts sekretāru sanāsmē un ir nodots izskatīšanai valdībai.

Datu valsts inspekcijas funkcijas

Personas datu uzraudzību kā līdz šim veiks Datu valsts inspekcija, bet tās statuss tiks mainīts uz neatkarīgas institūcijas statusu. Inspekcijas kompetencē būs veikt datu apstrādes likumības pārbaudes, izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas, uzturēt datu aizsardzības speciālistu sarakstu.

Tāpat tā būs pilnvarota uzraudzīt datu aizsardzības prasību ievērošanu informācijas sabiedrības pakalpojumu jomā, kas ietver elektronisko komunikāciju nozari, preču un pakalpojumu elektronisko tirdzniecību, komerciāla paziņojuma sūtīšanu un informācijas meklēšanas pakalpojumus.

Likumprojektā Inspekcijai ir piešķirtas plaša apjoma tiesības, lai varētu veikt pārbaudes un uzlikt administratīvos sodus. Tai ir paredzētas tiesības saņemt no privātpersonām, valsts un pašvaldību institūcijām un amatpersonām informāciju, dokumentus un citus materiālus, tai skaitā ierobežotas pieejamības informāciju un komercnoslēpumu saturošus dokumentus. Inspekcijai būs arī tiesības veikt pārbaudes, apmeklējot vietu, kur notiek datu apstrāde, un izprasot no pārziņa vai operatora pārstāvjiem vai darbiniekiem informāciju, dokumentus un paskaidrojumus, kā arī iepazīties ar reģistros, informācijas sistēmās un datu bāzēs esošo visu veidu informāciju neatkarīgi no tās piederības.

ADMINISTRATĪVIE NAUDAS SODI

Inspekcijas pieņemtos lēmumus par administratīvo naudas sodu mēneša laikā varēs pārsūdzēt Inspekcijas direktoram, kura lēmumu savukārt varēs tālāk pārsūdzēt administratīvajā tiesā. Regula paredz datu aizsardzības iestādei tiesības piemērot uzņēmumiem administratīvo naudas sodu līdz 20 miljoniem eiro vai līdz 4 % no gada apgrozījuma atkarībā no tā, kura summa ir lielāka. Valsts iestādēm Regulā noteiktie sodi netiks piemēroti, jo katra dalībvalsts var izstrādāt noteikumus par to, vai un līdz kādam apjomam administratīvos naudas sodus var piemērot publiskām iestādēm un struktūrām. Likumprojektā ir noteikta amatpersonu atbildība par nelikumīgām darbībām ar fiziskās personas datiem amatpersonai, paredzot sodu līdz divsimt naudas soda vienībām, t.i., līdz 1000 eiro.

DATU AIZSARDZĪBAS SPECIĀLISTI

Regula uzliek obligātu pienākumu iecelt personas datu aizsardzības speciālistu, ja apstrādi veic valsts iestāde, struktūra vai uzņēmums, kas apstrādā sensitīvus datus un datus par sodāmību un noziedzīgiem nodarījumiem, kā arī ja datu pārziņa vai apstrādātāja pamatdarbība sastāv no apstrādes darbībām, kurām nepieciešama regulāra un sistemātiska datu subjektu novērošana. Likumprojekts paredz, ka lai iegūtu datu aizsardzības speciālista kvalifikāciju, ir jānokārto eksāmens, ko organizē Inspekcija. Inspekcija uztur datu aizsardzības speciālistu sarakstu, kā arī regulē ES dalībvalstu datu aizsardzības speciālistu darbību Latvijā.

SERTIFIKĀCIJA UN RĪCĪBAS KODEKSI

Likumprojekts regulē arī sertifikācijas, datu aizsardzības zīmogu un marķējumu akreditācijas kārtību un rīcības kodeksa pārraudzības procedūru. Sertifikācija un rīcības kodeksi ir jauni Regulā paredzēti

mehānismi, ar kuru palīdzību pārzinis vai apstrādātājs var apliecināt atbilstību Regulas prasībām.

NOVĒRTĒJUMS PAR IETEKMI UZ DATU AIZSARDZĪBU

Regula uzliek pienākumu pārzinim pirms apstrādes veikt novērtējumu par ietekmi uz datu aizsardzību gadījumā, ja tas varētu radīt augstu risku fizisku personu tiesībām un brīvībām, kā arī uzliek pienākumu uzraudzības iestādei izstrādāt un publiskot sarakstu ar tiem apstrādes darbību veidiem, attiecībā uz kuriem ir jāveic novērtējums. Attiecīgi Likumā ir paredzēts, ka tiks pieņemti jauni Ministru kabineta noteikumi, kas noteiks novērtējuma par ietekmi uz datu aizsardzību nosacījumus, tā sagatavošanas un iesniegšanas kārtību.

ĪPAŠAS APSTRĀDES SITUĀCIJAS UN IZŅĒMUMI

Likumprojektā ir iekļauti arī Regulas noteikumi, kas paredz, ka sabiedrības interesēs normatīvajos aktos var noteikt izņēmumus attiecībā uz pārziņa vai apstrādātāja pienākumiem un uzdevumiem, ciktāl tie ir nepieciešami un samērīgi, dodot plašu sabiedrisko interešu uzskaitījumu. Par sabiedrības interesēm tiek uzskatītas tādas intereses, kā piemēram, nacionālās valsts drošības, valsts aizsardzības, noziedzīgu nodarījumu un administratīvo pārkāpumu novēršanas, svarīgas ekonomiskas vai finanšu intereses u.c. Minētajos gadījumos datu apstrādes noteikumus, datu subjektu tiesību ierobežojumus, piemēram, piekļuves tiesībām, nosaka speciālie tiesību akti, kas ir piemērojami kopsakarā ar Regulas noteikumiem.

Likumprojekts nosaka arī īpašas apstrādes situācijas, kurās ir piemērojamas speciālas prasības, izņēmumi no datu subjektu tiesībām un atkāpes no Regulas noteikumiem. Proti, tas paredz speciālus noteikumus attiecībā uz datu apstrādi oficiālajās publikācijās, datu apstrādi statistikas nolūkos, datu apstrādi arhivēšanas nolūkos sabiedrības interesēs, datu apstrādi zinātniskās vai vēsturiskās pētniecības nolūkos, apstrādi attiecībā uz vārda un informācijas brīvību.

BĒRNA PIEKRIŠANA

Likums nosaka, ka gadījumā, ja informācijas sabiedrības pakalpojumu tiešai sniegšanai ir nepieciešama bērna piekrišana, datu apstrāde ir likumīga, ja bērns ir sasniedzis vismaz 13 gadu vecumu vai gadījumos, kad bērns ir jaunāks, piekrišanu ir devis vecāks vai likumiskais aizbildnis.

DATU APSTRĀDE KRIMINĀLTIESĪBU JOMĀ

Likums nosaka arī speciālus noteikumus, kas ļauj veikt datu apstrādi sākotnēji neparedzētiem mērķiem krimināltiesību jomā. Līdzās Regulai,

kas satur vispārīgos noteikumus, ES ir pieņemta Direktīva 2016/680 (Policijas direktīva), kas paredz speciālus noteikumus attiecībā uz tiesībaizsardzības nolūkos apstrādājamo personas datu apstrādi un kuras ieviešanai tiks pieņemts Tiesībaizsardzības nolūkos apstrādājamo personas datu likums.

VIDEONOVĒROŠANA

Attiecībā uz videonovērošanu likumprojektā ir paredzēts, ka tas neattieksies uz personu veikto datu apstrādi, izmantojot automatizētas datu ieraksta ierīces ceļu satiksmē, kā arī uz fizisko personu veikto datu apstrādi, izmantojot automatizētas videonovērošanas ierīces personiskajām un mājsaimniecības vajadzībām, izņemot gadījumus, kad tiek veikta publiskās telpas novērošana.

Tieši privātais sektors visvairāk gaida skaidrību par Regulas piemērošanas noteikumiem, kā arī nacionālajām prasībām, ņemot vērā paaugstināto atbildību un paredzētos naudas sodus pārkāpumu gadījumā. Tomēr uz doto brīdi gan ES, gan nacionālajā līmenī daudzi piemērošanas nosacījumi ir neskaidri. Likuma gala versija var atšķirties no likumprojekta, kas pieņemšanas gaitā var tikt labots un papildināts, kā arī nav skaidrības, kādus nosacījumus paredzēs citi jaunie tiesību akti, kuru izstrāde ir paredzēta likumprojektā, piemēram, Ministra Kabineta noteikumi, kas noteiks novērtējuma par ietekmi uz datu aizsardzību nosacījumus. Skaidrība par gaidāmo regulējumu un tā piemērošanu ir priekšnoteikums, lai datu pārziņi un apstrādātāji varētu nodrošināt atbilstību regulas prasībām.

**ICT Legal palīdzēs Jums
nodrošināt Regulas prasību izpildi.
Lai saņemtu vairāk informācijas par
konkrētiem pakalpojumiem,
lūdzam sazināties ar –**

**Irēnu Nesterovu
Sertificētu personas datu
aizsardzības speciālisti
irena.nesterova@ictlegal.lv
+371 29656586**

